

การพัฒนาารูปแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติ กลุ่มแม่บ้านม่วงหอม
อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

ปณช์ชนิต ลิ้มผาติ^{1*} และ วิติยา ปิตตังนาโพธิ์²

Product Design Development on Natural Dry - Cotton of Ban Muang Hom
Housewives Group, Wang Thong District, Phitsanulok

Panchanit Limpati^{1*} and Witiya Pittungnapoo²

^{1,2} คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

^{1,2} Faculty of Architecture, Naresuan University

*Corresponding author E-mail address: Tualek696@gmail.com

Received February 10, 2017 revised June 9, 2017 accepted September 10, 2017

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติ กลุ่มแม่บ้านม่วงหอม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติ กลุ่มแม่บ้านม่วงหอม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเพื่อประเมินความพึงพอใจต่อการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติ กลุ่มแม่บ้านม่วงหอม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก ได้แก่ กลุ่มผู้บริโภควัยรุ่น อายุ 13-20 ปี ในจังหวัดพิษณุโลก จำนวนทั้งสิ้น 101 คน ใช้วิธีการเลือกสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (accidental sampling) ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 16 – 18 ปี กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติ แบ่งเป็น 4 ชุด ชุดละ 3 รูปแบบ รวมเป็นจำนวนทั้งสิ้น 12 รูปแบบ โดยความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์กระเป่าจากผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติทั้ง 4 ชุด มีความพึงพอใจมากที่สุดคือ ชุด A (กระดุม) และชุด C (หนัง) รองลงมาคือ ชุด D (หมุด) และชุด B (เปีย) ตามลำดับ

คำสำคัญ : ผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติ, กลุ่มแม่บ้านม่วงหอม

ABSTRACT

The objectives of this research are to develop product design patterns of cotton fabric with natural dyes produced by Housewives Group in Ban Muang Hom, Wang Thong District, Phitsanulok Province, and to investigate the customers's satisfaction. The sample of this research incorporates 101 teenagers, who are under the age of 13 to 20 in Phitsanulok Province in order to survey the customers' satisfaction towards the developed patterns of cotton fabric with natural dye produced by Housewives Group in Ban Muang Hom. The accidental sampling was applied in this study and questionnaires were used to collect primary data. Almost of the interviewees are female students who are between 16 and 18 years of age. The patterns of cotton fabric with natural dyes were designed into four collections, A, B, C and D, each of which consists of three different design patterns. The study concludes that group A is the most satisfying products followed by group C, D and B, in respectively

Keywords : Natural Dry - Cotton, Ban Muang Hom Housewives Group

บทนำ

ผ้าทอสำหรับใช้เป็นเครื่องนุ่งห่มเป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ของการดำรงชีวิตมนุษย์ นอกจากอาหาร ที่อยู่อาศัยและยารักษาโรค มนุษย์เริ่มรู้จักการปั่นเส้นใยพืชเพื่อนำมาทอเป็นผ้านุ่งห่มได้แก่ ฝ้าย เป็นเส้นใยเก่าแก่ชนิดหนึ่งซึ่งใช้ในการทอผ้ามาแต่สมัยโบราณ การทอผ้าเป็นหน้าที่สำคัญของสตรีไทยในอดีตเพื่อตอบสนองความจำเป็นในการดำรงชีวิตขั้นพื้นฐาน กระบวนการผลิตต้องอาศัยประสบการณ์จึงจะได้ลวดลายที่สวยงาม ซึ่งแต่ละชิ้นงานนั้นล้วนแล้วแต่เกิดจากความมานะอุตสาหะของคนทอเพราะต้องใช้เวลาในการทอ ผ้าฝ้ายพื้นเมืองนั้นมีเทคนิคการทอลวดลายและความสวยงามเป็นเอกลักษณ์ประจำแต่ละท้องถิ่น ผ้าในแต่ละพื้นที่จึงมีเสน่ห์ที่แตกต่างกัน

จากอดีตถึงปัจจุบันผ้าทอมีความผูกพันกับวิถีชีวิตพื้นบ้านไทยมาช้านาน แม้ว่าสังคมจะแปรเปลี่ยนไปจากอดีตอันเป็นผลจากการพัฒนาเศรษฐกิจ การศึกษา การคมนาคมและการติดต่อค้าขายกับภายนอก มีผลทำให้การทอผ้าหยุดชะงักเพราะมีความนิยมใช้ผ้าฝ้ายทอมือของคนในท้องถิ่นลดลงประกอบกับอิทธิพลของผ้าสมัยใหม่ที่ใช้เครื่องจักรจากโรงงาน ซึ่งสามารถหาซื้อได้ง่ายและมีราคาถูก อย่างไรก็ตามการทอผ้ายังคงเป็นศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านที่ปรากฏสืบทอดอยู่ในหลายพื้นที่ ผ้าทอพื้นเมืองในชนบทได้รับการเลือกสรรนำกลับมาใช้ใหม่โดยผู้คนในสังคมเมือง การฟื้นฟูค่านิยมการแต่งกายแบบพื้นเมือง การแสวงหาเอกลักษณ์ความเป็นไทยได้ทำให้คนไทยหันกลับมานิยมการแต่งกายผ้าทอพื้นเมืองอีกครั้งหนึ่ง

บ้านม่วงหอมเป็นหมู่บ้านในตำบลแก่งเสี้ยน อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลกห่างจากตัวจังหวัดพิษณุโลก 53 กิโลเมตร ในหมู่บ้านมีการทอผ้าด้วยกี่กระตุก ส่วนใหญ่ทอเป็นผ้าฝืน วัสดุที่ใช้เป็นด้ายสำเร็จรูปหรือไหมประดิษฐ์ย้อมด้วยสารเคมี ลวดลายเอกลักษณ์ที่ได้รับความนิยมจากผ้าไหมประดิษฐ์ คือ ลายดอกป๊อป ผ้าไหมประดิษฐ์ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ทำให้เป็นที่รู้จักกันดีทั้งยังมีการทอด้วยฝ้ายที่ย้อมสีจากธรรมชาติ อย่างไรก็ตามกลุ่มทอผ้าบ้านม่วงหอมยังขาดความรู้และแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติ อีกทั้งยังไม่ได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงทำให้ผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติไม่เป็นที่รู้จักมากนักผู้บริโภคไม่สามารถเข้าถึงผลิตภัณฑ์ได้

ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่า ด้วยคุณสมบัติของฝ้ายที่มีความสวยงาม มีสีที่นวลและกลมกลืนมากกว่าการย้อมด้วยสารเคมี รวมถึงคุณสมบัติที่สำคัญของสีธรรมชาติที่ละลายน้ำได้ดีและจุลินทรีย์สามารถย่อยสลายได้ง่ายช่วยลดมลภาวะสิ่งแวดล้อมเป็นพิษเมื่อซักสีจะไม่ตกเหมือนสีเคมี อีกทั้งผ้าฝ้ายยังมีคุณสมบัติในการดูดซับความชื้น ระบายอากาศได้ดีและปลอดภัยจากสารพิษ จึงมีความสนใจที่จะพัฒนารูปแบบและส่งเสริมผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติ กลุ่มแม่บ้านม่วงหอม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลกให้มีความหลากหลายสวยงาม ทั้งยังเชื่อว่าหากได้มีการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติอย่างเป็นรูปธรรมแล้วจะส่งเสริมให้ผลิตภัณฑ์ที่ทำจากผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติเป็นที่รู้จักมากขึ้นเพื่อเป็นการเพิ่มทางเลือกสำหรับผู้บริโภค และสามารถสร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้กับกลุ่มแม่บ้านม่วงหอมได้อีกทางหนึ่งด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติ กลุ่มแม่บ้านม่วงหอม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติ
กลุ่มแม่บ้านม่วงหอม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

สมมุติฐานการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติที่ได้รับการพัฒนารูปแบบใหม่ อยู่ในเกณฑ์ระดับความพึงพอใจมาก

ขอบเขตการวิจัย

1. พัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ประเภทกระเป๋าจากผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติ โดยใช้ผ้าที่ผลิตจากกลุ่มแม่บ้านม่วงหอม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ กลุ่มผู้บริโภควัยรุ่น อายุ 13-20 ปี ในจังหวัดพิษณุโลก ทั้งหมด 200 คน ใช้วิธีการเลือกสุ่ม ตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling) ความคลาดเคลื่อน 7% ตามตารางของ Yamane ค่าความเชื่อมั่นที่ 95% ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.05
3. ตัวแปรที่ศึกษา
  - 3.1 ตัวแปรต้น (Independent Variable) รูปแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าจากผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติ จำนวน 4 ชุด ชุดละ 3 รูปแบบ รวม 12 รูปแบบ ได้แก่ ชุด A (กระดุม) ชุด B (เป็ย) ชุด C (หนัง) ชุด D (หมุด)
  - 3.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ระดับความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติ กลุ่มแม่บ้านม่วงหอม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

วิธีดำเนินการวิจัย

- มีขั้นตอนการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติ ดังนี้
- ขั้นตอนที่ 1 นำรูปแบบเดิมของผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติ กลุ่มแม่บ้านม่วงหอม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก มาศึกษาอย่างละเอียด
  - ขั้นตอนที่ 2 ออกแบบตัวการ์ตูนซึ่งได้จากอัตลักษณ์ที่โดดเด่นจากบริบทในชุมชน เพื่อจะผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจและสะท้อนเอกลักษณ์ของชุมชน ผู้วิจัยสนใจผลไม้มันที่มีผลผลิตมากในชุมชนและเป็นเรื่องราวที่ทำให้เกิดชื่อ ชุมชนบ้านม่วงหอม คือ “ผลมะม่วง” มาเป็นแนวคิดในการออกแบบ
  - ขั้นตอนที่ 3 ร่างแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติ กลุ่มแม่บ้านม่วงหอม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก โดยผู้วิจัยเลือกทำกระเป๋า โดยได้แนวคิดมาจากกระเป๋าผ้าและถุงผ้าลดโลกร้อนคำนึงถึง ความสวยงาม รูปแบบกระเป๋า ลวดลายและสีสันทัดตา และประโยชน์ใช้สอย
  - ขั้นตอนที่ 4 นำแบบร่างผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติ กลุ่มแม่บ้านม่วงหอม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลกที่ออกแบบตามแนวคิดในการออกแบบตามที่กำหนดเพื่อขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ โดยออกแบบทั้ง 4 ชุด ชุดละจำนวน 3 ใบ ได้แก่ ชุด A (กระดุม) ชุด B (เป็ย) ชุด C (หนัง) ชุด D (หมุด) รวมจำนวนทั้งสิ้น 12 รูปแบบ
  - ขั้นตอนที่ 5 นำแบบร่างผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติ กลุ่มแม่บ้านม่วงหอม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลกที่ได้รับคำแนะนำทั้ง 4 ชุด ไปผลิตเป็นต้นแบบ
  - ขั้นตอนที่ 6 นำต้นแบบไปสอบถามเพื่อประเมินความพึงพอใจเกี่ยวกับรูปแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติ กลุ่มแม่บ้านม่วงหอม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลกตามกลุ่มตัวอย่างที่ได้กำหนดไว้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้
- ขั้นตอนที่ 1 กำหนดวัตถุประสงค์ของแบบสอบถาม
  - ขั้นตอนที่ 2 ระบุตัวแปรที่จะศึกษา นิยามตัวแปรและประเด็นคำถามที่จะวัดตัวแปรแต่ละตัวให้ครบตามวัตถุประสงค์
  - ขั้นตอนที่ 3 กำหนดรูปแบบของคำถามที่ต้องการใช้ให้เหมาะสมกับผู้ตอบแบบสอบถาม
  - ขั้นตอนที่ 4 ร่างคำถามและวางโครงสร้างคำถาม
  - ขั้นตอนที่ 5 ทบทวนร่างคำถามโดยปรึกษาผู้เชี่ยวชาญในความชัดเจน ครบถ้วนและครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้
  - ขั้นตอนที่ 6 ปรับปรุงแบบสอบถามและจัดพิมพ์

แบบสอบถามในการประเมินความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติกลุ่มแม่บ้านม่วงหอม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก ประกอบด้วยความสวยงาม รูปแบบกระเป๋า สีเส้นและลวดลาย การตัดเย็บมีความประณีตและประโยชน์ใช้สอย

เกณฑ์การประเมินความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติกลุ่มแม่บ้านม่วงหอม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก ผู้วิจัยได้กำหนดค่าในการวัดของลิเคิร์ต (Likert-type Scale) คือ มาตรฐานที่สร้างโดย เรนซิส ลิเคิร์ต (Rensis Likert) (เกียรติสุตา ศรีสุข, 2551, หน้า 120) เกณฑ์ในการประเมินการแปลความหมายของข้อมูล ตาราง 1

ตาราง 1 แสดงเกณฑ์ในการประเมินการแปลความหมายของข้อมูล

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากแหล่งอ้างอิงหลักเกณฑ์จากมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน กระเป๋าผ้า มผช.417/2547 มาใช้ในการสร้างแบบประเมินความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีผลต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติ

เกณฑ์ในการให้คะแนนความพึงพอใจ		แปลความหมาย
5	4.50 – 5.00	พึงพอใจมากที่สุด
4	3.50 – 4.49	พึงพอใจมาก
3	2.50 – 3.49	พึงพอใจปานกลาง
2	1.50 – 2.49	พึงพอใจน้อย
1	0.50 – 1.49	พึงพอใจน้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติ กลุ่มแม่บ้านม่วงหอม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percent) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการหาค่ากรณีกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว (One-samples test)

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าจากผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติ กลุ่มแม่บ้านม่วงหอม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

จากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลทั่วไปของชุมชน บ้านม่วงหอมเป็นหมู่บ้านในตำบลแก่งโสภา อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก มีการทอด้วยฝ้ายที่ย้อมสีจากธรรมชาติซึ่งยังไม่ค่อยเป็นที่รู้จักและประสบปัญหาคือ กลุ่มขาดความรู้และแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้าย ทั้งยังขาดการส่งเสริม สนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ จึงทำให้ผู้บริโภคไม่สามารถเข้าถึงผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติ อีกทั้งผลิตภัณฑ์ของชุมชนนั้นมีการทอแบบเป็นพื้นสำเร็จเพียงอย่างเดียวทำให้ผลิตภัณฑ์ไม่มีความหลากหลาย ผู้วิจัยเห็นว่าด้วยคุณสมบัติของฝ้ายที่มีความสวยงาม การดูดซับความชื้น ระบายอากาศได้ดีและปลอดภัยจากสารพิษ จึงนำไปสู่การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าจากผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติ กลุ่มแม่บ้านม่วงหอม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อให้ผลิตภัณฑ์ที่ทำจากผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติมีรูปแบบที่สวยงามหลากหลายและชุมชนเป็นที่รู้จักมากขึ้น ได้รูปแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าจากผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติทั้ง 4 ชุด จำนวนทั้งสิ้น 12 รูปแบบ ดังนี้

ขึ้น

1. ชุด A (กระดุม) เน้นความน่ารัก สวยงาม ตกแต่งด้วยกระดุมให้เกิดพื้นผิวที่แตกต่างออกไปและเป็นที่น่าสนใจ มาก

ภาพ 1 ชุด A (กระดุม) แสดงแบบร่าง ผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการพัฒนาและลักษณะการใช้งาน

2. ชุด B (เปีย) เน้นความคงทนแข็งแรงและยืดอายุการใช้งานได้ยาวนาน โดยการใช้เศษผ้าฝ้ายเหลือมาถักเป็นสายเปีย ข้อดีคือ ลดปริมาณขยะของเศษผ้าและนำมาถักเป็นเปียเพิ่มความแข็งแรงได้โดยสามารถสลับสีให้เกิดสีที่น่าสนใจ

ภาพ 2 ชุด B (เปีย) แสดงแบบร่าง ผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการพัฒนาและลักษณะการใช้งาน

3. ชุด C (หนังสือ) เน้นในชุดนี้เน้นความหรูหราและการใช้งานเมื่อต้องการการรับน้ำหนักมากโดยใช้สายหนังให้ความรู้สึกทะมัดทะแมง

ภาพ 3 ชุด C (หนังสือ) แสดงแบบร่าง ผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการพัฒนาและลักษณะการใช้งาน

4. ชุด D (หมุด) เน้นความประณีต สวยงาม โดยใช้หมุดมาสร้างพื้นผิวให้เกิดความน่าสนใจเหมาะสำหรับการใช้งานในทุกโอกาส

SKETCH DESIGN SET 4 (หมุด)

ภาพ 4 ชุด D (หมุด) แสดงแบบร่าง ผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการพัฒนาและลักษณะการใช้งาน

ภาพ 5 แสดงรูปแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าจากผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติทั้ง 12 รูปแบบ

ตอนที่ 2 ผลการประเมินความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างมีต่อการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าจากผ้าฝ้าย

ย้อมสีธรรมชาติ กลุ่มแม่บ้านม่วงหอม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

ตาราง 2 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
หญิง	82	81.8
ชาย	19	18.8
รวม	101	100.0

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
13-15 ปี	30	29.7
16-18 ปี	67	66.3
รวม	101	100.0

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
มัธยมศึกษาตอนต้น	27	26.7
มัธยมศึกษาตอนปลาย	74	73.3
รวม	101	100.0

ตาราง 2 พบว่าจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามมีเพศหญิงจำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 81.2 และเพศชายจำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 18.8 มีอายุ 13 – 15 ปี จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 29.7 อายุ 16 – 18 ปี จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 66.3 และอายุ 19 – 20 ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 4.0 มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 26.7 และมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 73.3

ตาราง 3 แสดงผลการประเมินระดับความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าจากผ้าฝ้ายย้อมสี

ธรรมชาติ กลุ่มแม่บ้านม่วงหอม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

ระดับ	ชุด A (กระดุม)			ชุด B (เปีย)			ชุด C (หนัง)			ชุด D (หมุด)		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ความพึงพอใจ												
ความสวยงาม	4.41	0.61	มาก	4.20	0.66	มาก	4.31	0.70	มาก	4.23	0.76	มาก
รูปแบบกระเป๋า	4.28	0.61	มาก	4.22	0.68	มาก	4.28	0.61	มาก	4.28	0.68	มาก
ลวดลายและสีสันทัน	4.27	0.73	มาก	4.28	0.70	มาก	4.31	0.75	มาก	4.27	0.70	มาก
การตัดเย็บ	4.22	0.72	มาก	4.22	0.74	มาก	4.32	0.72	มาก	4.32	0.72	มาก
ประโยชน์ใช้สอย	4.12	0.75	มาก	4.00	0.82	มาก	4.07	0.73	มาก	4.08	0.77	มาก
รวม	4.25	0.40	มาก	4.18	0.43	มาก	4.25	0.43	มาก	4.23	0.46	มาก

จากตาราง 3 พบว่า ผลการประเมินโดยรวมสรุปได้ว่า ความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าจากผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติทั้ง 4 ชุด มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือ ชุด A (กระดุม) และชุด C (หนัง) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ชุด D (หมุด) และชุด B (เปีย) ตามลำดับ

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาสะท้อนให้เห็นว่าหากมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้ายที่มีรูปแบบที่หลากหลายมากขึ้นจะทำให้ผลิตภัณฑ์น่าสนใจยิ่งขึ้น การนำเอกลักษณ์ผล "มะม่วง" ซึ่งพบมากในพื้นที่มาพัฒนาเป็นแนวคิดในการออกแบบโดยใช้เทคนิคของการตุ๋นและตั้งชื่อตามหมู่บ้านว่า "ม่วงหอม" สร้างเอกลักษณ์และได้รับความสนใจจากกลุ่มวัยรุ่นเป็นอย่างดี (อายุ 13 - 20 ปี) อีกทั้งยังช่วยลดมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อมอีกด้วย ผลของการศึกษาแสดงให้เห็นการออกแบบกระเป๋าสามารถจำแนกผลิตภัณฑ์ได้จำนวน 4 ชุด ที่สนองตอบการใช้สอยได้แตกต่างกัน ดังนี้

1. ชุด A (กระดุม) แสดงรายละเอียดของผลิตภัณฑ์แต่ละรูปแบบที่เน้นความน่ารัก สวยงาม

ภาพ 6 ชุด A (กระดุม)

2. ชุด B (เป็ย) แสดงรายละเอียดของผลิตภัณฑ์แต่ละรูปแบบในชุดนี้เน้นความคงทนแข็งแรงและยืดอายุการใช้งานได้ยาวนาน

ภาพ 7 ชุด B (เป็ย)

3. ชุด C (หนัง) เน้นในชุดนี้เน้นความเรียบง่ายและการใช้งาน เมื่อต้องการการรับน้ำหนักมากโดยใช้สายหนังให้ความรู้สึกทะมัดทะแมง

ภาพ 8 ชุด C (หนัง)

4. ชุด D (หมุด) แสดงรายละเอียดของผลิตภัณฑ์แต่ละรูปแบบเน้นความประณีตและความสวยงาม

ภาพ 9 ชุด D (หมด)

ในการออกแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าจากผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติ ผู้วิจัยได้คำนึงถึงปัจจัยดังต่อไปนี้

1. ความสวยงาม ใช้ลักษณะของการตกแต่งจาก กระดุม เปีย หมุด หนัง
2. รูปแบบของกระเป๋า ออกแบบให้มีความหลากหลายไม่ว่าจะเป็น กระเป๋าสะพายข้าง กระเป๋าสะพายหลัง กระเป๋าถือ เป็นต้น
3. ลวดลายและสีสันท ลวดลายใช้ตัวการ์ตูนมาช่วยทำให้น่าสนใจและสีที่ใช้ได้แนวความคิดมาจากสีของการเจริญเติบโตของผลมะม่วง
4. การตัดเย็บ มีการเก็บริมขอบผ้าไม่ให้ด้ายหลุดลุ่ยและทำให้ผลิตภัณฑ์มีความประณีต สวยงามมากขึ้น
5. ประโยชน์ใช้สอย การใช้งานง่าย มีความทนทาน พกพาสะดวก และเหมาะสมสำหรับทุกโอกาส

อภิปรายผล

จากการศึกษาชุมชนบ้านม่วงหอมพบว่า ชุมชนบ้านม่วงหอม เริ่มจัดตั้งมาในปี พ.ศ. 2457 เนื่องจากเป็นพื้นที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยป่าไม้ สัตว์ป่า ผลไม้และของป่านานาชนิด อีกทั้งยังมีที่ตั้งอันเหมาะสมสำหรับทำเกษตรกรรม จึงเกิดเป็นชุมชนบ้านม่วงหอมมาจนถึงปัจจุบันนี้ สอดคล้องกับ สนธยา พลศรี (2545, หน้า22) ได้กล่าวว่า ชุมชน หมายถึง การอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มคนกลุ่มหนึ่งอาศัยอยู่ในพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์เต็มไปด้วยสิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตทางธรรมชาติ ทำให้เกิดชุมชนขึ้นเมื่อเกิดชุมชนแล้วมนุษย์ที่อาศัยอยู่ร่วมกันในอาณาบริเวณเดียวกัน เช่น ครอบครัว ละแวกบ้าน หมู่บ้าน ตำบล หรือเรียกเป็นอย่างอื่น คือ มีความเกี่ยวข้องกันสัมพันธ์กัน มีการติดต่อสื่อสาร เรียนรู้ร่วมกัน มีความผูกพันเอื้ออาทรกันภายใต้บรรทัดฐานและวัฒนธรรมเดียวกัน มีการร่วมมือพึ่งพาอาศัยกันเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายร่วมกัน กลุ่มทอผ้าแม่บ้านม่วงหอมสามารถตั้งกลุ่มทอผ้าขึ้นได้โดยมีสมาชิกเริ่มแรก 30 คน จัดตั้งขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนด้านเศรษฐกิจของสมาชิกกลุ่ม รวมทั้งยังเป็นการจัดระเบียบสังคมในชุมชน โดยอาศัยกระบวนการส่งเสริมให้สมาชิกกลุ่มให้ได้รับประโยชน์ตามเงื่อนไข กฎระเบียบหรือข้อบังคับที่กลุ่มร่วมกันกำหนด สอดคล้องกับ พิสมัย วิบูลศักดิ์ (2552) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการเกิดกลุ่มแม่บ้านไว้ว่า กลุ่มที่เกิดจากการที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปมีความสัมพันธ์กันโดยมีผลประโยชน์และจุดประสงค์ร่วมกัน สำหรับความสัมพันธ์นั้นอาจมีตั้งแต่น้อยไปหามาก ซึ่งดูได้จากช่วงเวลาการคงอยู่ของกลุ่มว่าสั้นหรือยาว ขนาดของกลุ่มก็มีตั้งแต่เล็กไปจนถึงใหญ่มากๆ เนื่องจากกลุ่มเกิดการรวมตัวของบุคคลต่างๆโดยหลักใหญ่ในการรวมกลุ่มเพื่อสนองความต้องการของสมาชิก ในการทอผ้าของกลุ่มแม่บ้านม่วงหอมเป็นการทอด้วยกี่กระตุก ซึ่งสอดคล้องกับ มารุต อัมรานันท์ (2542) ที่กล่าวว่า ผ้าทอที่ปรากฏในภูมิภาคต่างๆจะมีรูปแบบวิธีการที่แตกต่างกันไปทั้งวิธีการทอ รูปแบบที่ปรากฏในงานของชาวบ้านในแต่ละท้องถิ่นจะมีรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของแต่ละท้องถิ่นแตกต่างกันไปตามวิธีการผลิต ผ้าทอ เป็นรากฐานสำคัญยิ่งในการดำรงชีวิตขั้นพื้นฐานในชนบท นับได้ว่าเป็นอาชีพสำคัญอาชีพหนึ่งของประเทศไทยรองลงมาจากอาชีพเกษตรกรรม ผ้าทอพื้นเมืองของประเทศไทยได้มีวิวัฒนาการมาช้านานและยังคงรักษารูปแบบลวดลายตลอดจนกรรมวิธีการทออันประณีตแบบโบราณไว้ อย่างไรก็ตามแม้ว่าบ้านม่วงหอมจะมีความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติ หากแต่ยังไม่มีมีการการพัฒนาในรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่โดดเด่น ศักยภาพที่มีในพื้นที่ คือ กลุ่มแม่บ้านม่วงหอมที่ทอผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติ ในอำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก การค้นหาและสร้างเอกลักษณ์แก่ผลิตภัณฑ์จึงเป็นกระบวนการสำคัญในการวิจัย โดยมีปัจจัยสำคัญ คือ แนวความคิดการออกแบบ ซึ่งสอดคล้องกับ นวลน้อย บุญวงษ์ (2539, หน้า 14) ได้กล่าวว่า ที่มาของความคิดในงานออกแบบต่างๆนั้นมาจากแหล่งกำเนิดจากธรรมชาติ ลักษณะรูปทรงในการออกแบบ

ส่วนใหญ่จะได้รับแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์งานศิลปะจากรูปทรงธรรมชาติ รูปทรงที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติมักมีลักษณะที่สมบูรณ์ในตัวเองเนื่องจากรูปทรงเหล่านี้ได้ผ่านการปรับปรุงมาเป็นเวลานานจนเกิดความเหมาะสมพอดี จากแนวคิดนี้ผู้วิจัยได้เห็นความน่าสนใจของ "มะม่วงป่า" ซึ่งพบในพื้นที่ศึกษาและเมื่อศึกษาประวัติบ้านม่วงหอม ก็พบว่าที่มาของต้นมะม่วงป่าที่ขึ้นอยู่บริเวณต้นน้ำ เมื่อผลสุกหล่นลงมาตามลำธารส่งกลิ่นหอมไปทั่วทั้งบริเวณหมู่บ้าน จึงเป็นที่มาของชื่อหมู่บ้านม่วงหอมจวบจนปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงนำผลของมะม่วงมาเป็นแนวคิดในการออกแบบในลักษณะของรูปแบบการ์ตูน เพื่อให้เกิดความน่าสนใจ การออกแบบผลิตภัณฑ์เป็นชุดชุด ช่วยให้เกิดความน่าสนใจ และอยากมีไว้ในครอบครอง สอดคล้องกับ สุดาดวง เรื่องรุจีระ (2541, หน้า 109) ได้กล่าวว่า ผลิตภัณฑ์ คือ องค์ประกอบหลายๆอย่างที่รวมกัน สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ซื้อให้เกิดความพอใจบางประการจากการใช้ผลิตภัณฑ์นั้น

จะเห็นได้ว่าจะปัจจุบันนี้การใช้ชีวิตของผู้คนในสังคมเปลี่ยนแปลงไป อันเป็นผลจากการพัฒนาเศรษฐกิจ การศึกษา การคมนาคมและการติดต่อค้าขายกับต่างประเทศ อย่างไรก็ตามผ้าทอมีความผูกพันกับวิถีชีวิตพื้นบ้านไทยมาช้านาน การทอผ้ายังคงเป็นศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านที่ปรากฏสืบทอดอยู่ในหลายท้องถิ่น ผ้าทอพื้นบ้านพื้นเมืองในชนบทต่างๆได้รับการเลือกสรรนำกลับมาใช้ใหม่โดยผู้คนในสังคมเมือง การฟื้นฟูค่านิยมการแต่งกายแบบพื้นเมือง การแสวงหาเอกลักษณ์ความเป็นไทยได้ทำให้คนไทยหันกลับมานิยมการแต่งกายผ้าทอพื้นเมืองอีกครั้งหนึ่ง นอกจากการแต่งกายแล้ว ผลิตภัณฑ์ที่จำเป็นในการใช้ชีวิตประจำวัน นั่นก็คือ ผลิตภัณฑ์กระเป๋า ผู้คนส่วนใหญ่ใช้ผลิตภัณฑ์กระเป๋าเกือบแทบจะทุกกิจกรรมไม่ว่าจะออกนอกบ้าน ทำงาน เดินทาง เป็นต้น ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดและองค์ความรู้มาประยุกต์ใช้ในการออกแบบเพื่อพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าจากฝ้ายย้อมสีธรรมชาติ ซึ่งรูปแบบผลิตภัณฑ์นั้นได้ปรับปรุงให้สอดคล้องกับสังคมในปัจจุบัน มีรูปแบบที่หลากหลาย ตอบสนองความพึงพอใจแก่กลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่น เพื่อผลักดันให้ผ้าไทยกลับมาได้รับความสนใจและความนิยมอีกครั้งก่อนที่มรดกทางวัฒนธรรมของชาติจะถูกกลืนและสูญหายไป นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างค่านิยมสำนึกไทยรักไทยเพื่อให้เห็นคุณค่าในการเลือกใช้และภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของชาติแก่คนรุ่นหลังอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์จากฝ้ายย้อมสีธรรมชาติประเภทอื่นๆให้มีความหลากหลายได้
2. ผ้าที่นำมาใช้สามารถปรับเปลี่ยนประเภทของผ้าหรือปรับขนาดกระเป๋าได้ตามความต้องการ
3. การนำไปต่อยอดขับเคลื่อนให้กลุ่มแม่บ้านม่วงหอม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก ได้นำรูปแบบผลิตภัณฑ์ไปวางจำหน่ายเพื่อทดลองตลาดว่าความต้องการของตลาดต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์จากฝ้ายย้อมสีธรรมชาติ

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

1. การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากฝ้ายย้อมสีธรรมชาติ ในรูปแบบอื่นๆ นอกจากกระเป๋า เช่น เสื้อ ผ้ากันเปื้อน เป็นต้น
2. ผลิตรกระเป๋าต้นแบบสามารถนำไป ตกแต่งด้วยวัสดุอื่นๆที่น่าสนใจ เพื่อเพิ่มมูลค่า เช่น หนัง จิวเวอรี่ รุก หรือ การนำผ้าประเภทอื่นมาผสมผสานให้เกิดความน่าสนใจและหลากหลายได้ เช่น ผ้ายีนส์ ผ้าไหม ลูกไม้ หรือหูหิ้วที่ทำมาจากไม้มาช่วยเสริมให้งานดูหลากหลาย และโดดเด่นมากยิ่งขึ้น
3. การเย็บผลิตภัณฑ์กระเป๋าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติต้องอาศัยความพิถีพิถันเนื่องจากตัวฝ้ายของชุมชนค่อนข้างที่จะลู่ง่าย ดังนั้นเมื่อนำมาเย็บควรพับขอบเก็บเข้าด้านในแล้วเย็บ
4. การพัฒนากระเป๋า ควรสนองตอบการใช้สอยที่หลากหลาย ไม่เพียงแต่กระเป๋าสะพาย กระเป๋าเป้ กระเป๋าถือแล้ว ยังสามารถออกแบบเป็นกระเป๋าสตางค์ กระเป๋าใส่คอมพิวเตอร์ และอื่นๆได้
5. นอกจากกลุ่มเป้าหมายที่เป็นกลุ่มวัยรุ่น อายุ 13 – 20 ปีแล้ว ยังสามารถออกแบบกระเป๋าเพื่อกลุ่มเป้าหมายอื่นๆ เช่น วัยเด็ก วัยทำงาน เป็นต้น
6. การนำผลิตภัณฑ์ต้นแบบไปต่อยอด เผยแพร่ให้ความรู้แก่กลุ่มแม่บ้านม่วงหอม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก โดยนำไปวางจำหน่ายเพื่อทดลองตลาดเป็นกระบวนที่ควรขับเคลื่อนต่อไปเพื่อปรับปรุงและพัฒนาให้เกิดประโยชน์เชิงเศรษฐกิจแก่ชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม
7. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมและให้การสนับสนุนการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากฝ้ายย้อมสีธรรมชาติบ้านม่วงหอมอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์และสร้างเสริมความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจแก่ชุมชน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการทำวิจัยครั้งต่อไป ในกระบวนการออกแบบกระเป๋าสานสามารถนำเอาผ้าประเภทอื่นๆประกอบกับวัสดุตกแต่งอื่นๆมาผสมผสานอาจทำให้เกิดรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่โดดเด่นน่าสนใจยิ่งขึ้น นอกเหนือจากการใช้ผ้าชนิดเดียวกันเพียงอย่างเดียว
2. การออกแบบและพัฒนากระเป๋าสานด้วยวัสดุจากธรรมชาติ สำหรับกลุ่มเป้าหมายอื่น ๆ ที่มีรสนิยมที่แตกต่างกัน การศึกษาพฤติกรรมและรสนิยมเฉพาะแต่ละกลุ่มจะทำให้การออกแบบตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจของผู้บริโภคในแต่ละกลุ่มได้อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

นิรัช สุดสังข์. (2548). การวิจัยการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

นวลน้อย บุญวงษ์. (2539). หลักการออกแบบ (พิมพ์ครั้งที่1). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พิศมัย วิบูลย์ศักดิ์. (2552). “กระบวนการกลุ่มและความเป็นผู้นำ”. ใน **จิตวิทยาสังคม**. เชียงใหม่: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

มารุต อัมรานนท์. (2542). ศิลปะพื้นบ้านหัตถกรรม. วารสาร ม.ศ.ว ศิลปวัฒนธรรม.2(2)

.สุดาตวง เรืองรุจิระ. (2541). หลักการตลาด. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดยงพลเทรดดิ้ง.

สนธยา พลศรี. (2545). ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.